

آشنایی با بیماری کم کاری تیروئید (هیپوتیروئیدی)

مقدمه:

بیماری کم کاری تیروئید نوزادان، وضعیتی از کمبود هورمون تیروئید قابل درمان است که در صورت عدم تشخیص به هنگام و یا درمان نامناسب، می تواند موجب بروز عقب ماندگی شدید و اختلال در رشد کودک شود. عدم تشخیص و درمان مناسب و بهنگام بیماری در مبتلایان، بار بیماری سنگینی را بر خانواده و جامعه وارد می کند، در حالیکه در صورت تشخیص بهنگام، درمان ساده-ارزان و موثر است. با غرباگری بموقع نوزادان و شناسایی بیماران و درمان مناسب آنان، عوارض جدی بیماری اتفاق نیفتاده، و با حفظ ضریب هوشی طبیعی در بیمار، فردی مولد و سالم به جامعه تحویل داده می شود.

کم کاری تیروئید نوزادان چیست؟

هیپو تیروئیدی یا کم کاری تیروئید (غدد تیروئید کم فعال) زمانی اتفاق می افتد که به هر علتی غلظت هورمونهای تیروئید در جریان خون نوزاد کم باشد و این می تواند به علت نقص در ساختمان غده تیروئید و یا اشکال در بیوسنتز هورمون تیروئید باشد. نتیجه این اتفاق کاهش بسیاری از فعالیت‌های بدن است. گرچه کم کاری تیروئید می تواند موقتی باشد، ولی معمولاً یک وضعیت دائمی است. برخی مطالعات نشان می دهند که ۱۰ درصد زنان و ۳ درصد مردان کم کاری تیروئید دارند.

اهمیت غده تیروئید در سلامت جنین و نوزاد

غده تیروئید نقش بسیار مهمی در تکامل سیستم مغزی عصبی جنین و نوزاد ایفا می کند. مطالعات مختلف نشان داده که تکامل مغز دوران جنینی، وابسته به تیروئید بوده و بسیار اهمیت دارد و تاثیر مستقیم بر ضریب هوشی دارد. حساس ترین زمان در این دورهف ابتدای سه ماهه سوم بارداری گزارش شده است. دومین زمان حساس در تکامل سیستم مغزی عصبی در طول عمر ماه اول تولد نوزاد است. اما این سیستم تا سن ۳-۴ سالگی وابستگی به غلظت هورمونهای تیروئید دارد.

نشانه های هیپوتیروئیدی نوزادان چیست؟

در اکثر موارد بیماری معمولاً علامت اختصاصی ندارد و بدلیل اینکه علایم بیماری بتدریج و در مدت سه تا شش ماه اول زندگی بروز می کند تشخیص بیماری دیر داده شده و معمولاً ضریب هوشی تحت تاثیر قرار می گیرد. در بسیاری از موارد ابتلا نیز شدت بیماری در حد خفیف تا متوسط بوده و علائم بیماری در اوایل تولد بارز نیستند و فقط با انجام غربالگری نوزادان شانس تشخیص زودرس بیماری فراهم می آید. در ماه اول تولد ۱۰ درصد، تا ماه سوم تولد ۳۰ درصد و در پایان سال اول تولد ۷۰ درصد بیماران علامت خواهند داشت.

علائم شایع بیماری کم کاری تیروئید در نوزادان

-زردی طول کشیده

-پف آلودگی صورت و بدن

- بزرگی زبان

-هیپوترمی

- اختلال تنفسی

- سیانوز محیطی و اندامها

- دسترس تنفسی

- وزن نگرفتن و مکیدن ضعیف نوزاد

- بیوست

-پوست خشک

- گریه خشن

- کم خونی

در حدود ۱۰ درصد بیماران، آنومالی های مادرزادی دیگری نیز دیده می شود. شایع ترین آنها آنومالی های قلبی است. اما اختلالات شنوایی، سیستم عصبی، شکاف کام، اختلالات تناسلی ادراری نیز دیده نادر نیست.

عوامل خطر بروز بیماری کم کاری تیروئید

- عوامل مادری مانند سن بیش از ۴۰ سال در زمان زایمان- ابتلای مادر به کم کاری تیروئید، دیابت، پره اکلامسی، بیماریهای مقاربتی دوران بارداری، مصرف برخی داروها مانند استروئیدها

- عوامل محیطی مانند کمبود ید، سمومی که در حشره کشها استفاده می شود
- عوامل نوزادی مانند وزن زمان تولد (وزن کمتر از ۲۰۰۰ گرم و وزن بالا بیشتر یا مساوی ۴۰۰۰ گرم در بدو تولد)
- هیپوتیروئیدی خود ایمنی

دستگاه ایمنی بدن می تواند واکنشی در غده تیروئید ایجاد کند که باعث کم کاری تیروئید می شود و اکثر اوقات باعث گواتر می گردد (بزرگی تیروئید). دیگر بیماریهای خود ایمنی ممکن است همراه با این اختلال بوده و سایر اعضای خانواده نیز دچار این حالت باشند.

- درمان با ید رادیو اکتیو

هیپوتیروئیدی به میزان زیادی پس از استفاده از ید رادیو اکتیو به عنوان یک هدف درمانی برنامه ریزی شده برای پر کاری تیروئید اتفاق می افتد.

- شروع خودبخودی

ممکن است بدون علت واضحی تولید هورمون تیروئید کاهش پیدا کند.

- جراحی تیروئید

هیپوتیروئیدی می تواند به علت جراحی بر روی غده تیروئید بخصوص زمانی که بیشتر غده برداشته می شود اتفاق بیفتد.

هیپوتیروئیدی چگونه تشخیص داده می شود؟

نشانه های مشخص کننده و علائم فیزیکی که می توانند به وسیله یک پزشک تشخیص داده شوند می توانند نشانه ای از هیپوتیروئیدی باشند. اما به هر حال این وضعیت می تواند بسیار کند پیش برود تا جایی که بسیاری از بیماران متوجه نمی شوند که بدنشان تغییر کرده است و بنابراین انجام تستهای آزمایشگاهی به شدت برای تأیید تشخیص و تعیین علت هیپوتیروئیدی اهمیت دارد.

آزمایش هورمون تحریک کننده تیروئید (TSH)

سطح افزایش یافته هورمون TSH در خون تقریباً یک نشانگر دقیق از هیپو تیروئیدی اولیه (غیر هیپوفیزی). تولید این هورمون هیپوفیزی زمانی که تولید هورمون غده تیروئید حتی به میزان جزئی کم شده باشد افزایش می یابد.

سایر آزمایشات

T4 آزاد (تیروکسین) هورمون تیروئید فعال در خون. بسیار مهم است که به خاطر داشته باشید که در خون افراد طبیعی دامنه ای از هورمون T4 درست مثل دامنه قد و وزن وجود دارد که محدوده طبیعی تلقی می شود و مقدار هورمون تیروئید برای جمعیت عمومی امکان دارد که برای یک فرد خاص مناسب نباشد.

پادتن های ضد تیروئید؟ احتمال وجود التهاب تیروئید خود ایمنی را که می تواند عامل هیپوتیروئیدی باشد نشان می دهند.

یک پزشک عمومی می تواند تشخیص هیپوتیروئیدی را بگذارد اما غالباً به کمک یک متخصص غدد، پزشکی که در بیماریهای تیروئید تخصص دارد، نیاز می شود.

هیپوتیروئیدی در نوزادان و بزرگسالان چگونه درمان می شود؟

شروع درمان سریع از بروز صدمات مغزی در نوزاد مبتلا جلوگیری می کند. شروع درمان تا حدود ۲ تا ۳ هفته پس از تولد ایده آل می باشد. بنابراین همه نوزادان مبتلا به کم کاری تیروئید باید در سریعترین زمان ممکن و با دز کافی قرص لووتیروکسین درمان شوند. بطور کلی هیپوتیروئیدی با یک درمان تک دوز روزانه لووتیروکسین که به صورت قرص داده می شود درمان می گردد. یک پزشک با تجربه می تواند دوز و شکل صحیح را برای بازگشت تیروئید به وضعیت طبیعی تجویز نماید. در بیماران مسنی که بیماریهای زمینه ای مانند بیماری قلبی دارند معمولاً دوز پایین دارو شروع می شود در حالیکه در بیماران جوان و سالم دوز کامل درمانی به یکباره جایگزین می شود. هورمون تیروئید در بدن بسیار کند عمل می کند و بنابراین چند ماه پس از شروع درمان طول می کشد تا درعلایم بهبودی مشاهده شود.

از آنجا که بسیاری از موارد هیپوتیروئیدی، دائمی و اغلب پیشرونده هستند ضروری است که درمان این وضعیت در طول زندگی فرد ادامه پیدا کند. اندازه گیری دوره ای سطح TSH و وضعیت بالینی برای اطمینان از اینکه دوز مناسب تجویز شده است ضروری است چرا که ممکن است نیاز به تعدیل دوزهای درمانی در زمانهای مختلف وجود داشته باشد. تعدیل مطلوب برای هورمون تیروئید حیاتی است چرا که بدن بسیار حساس به تغییرات حتی جزئی هورمون تیروئید است. قرصها در ۱۰ قدرت مختلف تولید می شوند و ضروری است که آنها را در هر روز به طور ثابتی دریافت نمود.

دوزی از هورمون تیروئیدی که کم باشد ممکن است نتواند از بزرگ شدن غده پیشگیری کند و باعث پایدار ماندن نشانه ها همراه با افزایش سطح کلسترول خون شود که به نوبه خود می تواند خطر تصلب شرایین و بیماری قلبی را افزایش دهد. دوزی از هورمون

تیرویی که خیلی زیاد باشد می تواند باعث بروز نشانه های هیپر تیروئیدی شود و بار اضافی بر روی قلب ایجاد کرده و منجر به افزایش خطر بروز پوکی استخوان گردد.

بسیار مهم است که دوز دارو در زنانی که تصمیم به باردار شدن دارند به خوبی تنظیم شود چرا که هیپوتیروئیدی می تواند بر رشد و نمو جنین تأثیر بگذارد. غالباً در طی حاملگی جایگزینی هورمون تیروئید تغییر میکند و بنابراین مراقبت بیشتری لازم است. داروها و مکملهای مختلفی (خصوصاً آهن) می توانند مشخصاً بر جذب هورمون تیروئید تأثیر بگذارند و بنابراین سطح هورمون نیاز به مراقبتهای بیشتری در طی بیماری یا تغییر داروها دارد.

هورمون تیروئید برای کارکرد و نمو طبیعی مغز در جنین و نوزاد حیاتی است و شیرخوارنی که به درمان جایگزین با هورمون تیروئید نیاز دارند نباید با محلولهای مایع در بازار درمان شوند، چرا که هورمون فعال ممکن است پس از حل شدن خراب شود و نوزاد هورمون تیروئید کافی دریافت نکند. به جای آن شیرخواری که هیپوتیروئیدی دارد باید به وسیله شکستن قرص به اندازه صحیح و سپس حل نمودن آن در یک قاشق چایخوری مایع درمان شود. مدیریت مناسب در درمان هیپوتیروئیدی نیاز به مراقبت پیوسته توسط یک پزشک مجرب دارد.

و در انتها اینکه بیماری کم کاری مادرزادی تیروئید نوزادان با انجام غربالگری بموقع پا شنه پای نوزادان (۳-۵ روزگی) به آسانی قابل تشخیص است . بنابراین غربالگری نوزادان را هیچ وقت حتی در شرایط کنونی بخاطر ترس از بیماری کرونا به تاخیر نیندازید.